

the thoroughness favorites in fact, for races development of students. Students must provide an environment that is their cultural interest and spiritual needs.

Key words: needs, self-actualization, development, cultural interest, spiritual needs.

Стаття надійшла до редакції 30.01.2014 р.

Прийнято до друку 28.03.2014 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Караман О. Л.

УДК 378.016:336

Г. В. Жигунова

**ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ
СТУДЕНТІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 5.03050801 «ФІНАНСИ
І КРЕДИТ» У ВНЗ І – ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ**

Процес формування професійних умінь, що відповідає сучасним вимогам, передбачає пошук і відбір ефективних педагогічних методів. Для цього необхідно виділити відповідні особливості формування професійних умінь, які повинні стати предметом виміру сформованості спеціаліста в галузі економіки. Вважаємо, що такою ланкою є фахова підготовка як складова системи професійної підготовки студентів економічних спеціальностей. Об'єкт дослідження в межах нашої статті – професійна підготовка студентів економічних спеціальностей ВНЗ І – ІІ рівнів акредитації. Предмет – педагогічна технологія формування професійних умінь майбутніх фінансистів освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» у процесі фахової підготовки. Відповідно *мета* статті полягає в теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці технології формування професійних умінь студентів зі спеціальності 5.03050801 «Фінанси та кредит» ВНЗ І – ІІ рівня акредитації в процесі фахової підготовки, що забезпечить їх конкурентоздатність на ринку праці відповідно до сучасних вимог соціально-економічного розвитку України та тенденцій розвитку економічної освіти.

Гіпотеза нашого дослідження в межах статті полягає в припущенні, що формування професійних умінь майбутніх економістів освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» у процесі фахової підготовки відбуватиметься ефективно, якщо: обґрунтована необхідність розробки та впровадження технології фахової підготовки, спрямованої на наближення процесу підготовки студентів до практичної діяльності економіста сучасного підприємства щодо формування професійних умінь студентів. Необхідність становлення і розвитку економічної освіти в Україні викликана потребами суспільства.

У зв'язку з переходом до ринкових відносин, особливо важливим є підготовка молодого покоління до життя і роботи в непростих ринкових умовах господарювання. Зростає як сама необхідність в економічній освіті, так і вимоги до неї. Вона повинна бути всесторонньою, торкатися не лише суто економічної сторони життєдіяльності, але й включати також моральні, етичні, психологічні аспекти, які так чи інакше пов'язані з економікою. До людини сьогодні висувуються вимоги не лише діяти, але й мислити по-новому. Тому дедалі частіше в процесі вивчення економічних дисциплін відходять від переважного використання традиційних методів навчання. За останні кілька десятиріч виникли принципово інші – так звані активні, або активізаційні методи навчання. Вони використовуються не лише в роботі зі студентами, а й з дорослими. Тому серед основних питань, які стосуються впровадження сучасних технологій навчання, є пошуки можливостей органічного поєднання та взаємоузгодження традиційних методів реалізації навчального процесу з новими методами його інтенсифікації й активізації, що забезпечують формування необхідних якостей майбутнього фахівця [2, с. 35].

Аналіз психолого-педагогічної і методичної літератури вітчизняних і зарубіжних авторів дає можливість стверджувати про актуальність проблеми дослідження методів та форм активного навчання (І. Авдєєва, О. Близнюк, В. Букатов, М. Гриньова, О. Губенко, Н. Гузій, О. Гур'янова, Л. Мельничук, Л. Панова, В. Петрук, Г. Селевко, Н. Скляренко, М. Солдатенко, Н. Тарасевич, В. Ткаченко, М. Ткаченко, О. Штепа, П. Щербань, Д. Драйвер, К. Клеппин, Дж. Ломпшер, М. Портеле, Дж. Рос та ін.).

Проблеми оптимізації діяльності вищих навчальних закладів набули досить широкого висвітлення у науковій літературі. М. Євтух, І. Зязюн, О. Леонтєв, С. Сисоєва, Л. Хоружа та ін. у своїй науковій діяльності звертаються до обґрунтування шляхів удосконалення навчального процесу у вищій школі, впровадження у його зміст інноваційних педагогічних технологій.

Прогресивні технології навчання досліджували В. Безпалько, Г. Селевко, О. Падалка та ін.; проблеми інтенсифікації навчального процесу П. Гальперін, В. Давидов, А. Кузьмінський, М. Махмутов, В. Паламарчук, М. Скаткін; впровадження інтерактивних методів навчання – І. Авдєєва, М. Гриньова, О. Близнюк, О. Гур'янова, О. Вербицький, Г. Ковальчук, В. Рибальський, Г. Селевко, М. Солдатенко, О. Штепа, П. Щербань та ін.

Особливе місце належить роботам українських учених, в яких аналізувалася професійна підготовка викладачів економічних дисциплін в педагогічних навчальних закладах (А. Нісімчук, О. Падалка, О. Шпак) та економічних університетах (О. Аксьонова, Л. Бабенко, Г. Ковальчук, В. Козаков, Л. Савенкова).

Дослідженню проблем економічної освіти й економічного виховання присвятили свої праці такі вітчизняні вчені, як В. Бобров,

Л. Медвідь, Н. Побірченко. Можливості психолого-педагогічних умов у підготовці фахівців фінансово-економічного і комерційного профілю розкривають дослідження О. Кукліна, Т. Поясок.

Питання використання засобів інформаційних технологій, як прогресивних, у процесі професійної підготовки, знайшли своє відображення в працях В. Белошапки, Е. Белікова, С. Бешенкова, В. Виноградова, Ю. Жука, В. Касаткіна, О. Коберника, І. Роберт, В. Сидоренка, Л. Шевченко та ін. Проблемам інформатизації процесу професійної підготовки фахівця з метою активізації навчання присвячено дослідження В. Бикова, Б. Гершунського, Р. Гуревича, А. Денисової, М. Жалдака, М. Кадемії, І. Козловської, Л. Коношевського, Е. Кузнецова, В. Мадзігона, Н. Мойсеюк, В. Монахова, В. Розумовського, С. Сисоєвої, Г. Терещука та ін.

Отже, такий різнобічний перелік питань досліджень щодо інтенсифікації процесу навчання та впровадження прогресивних технологій, все зазначене вище та сучасний стан економічної освіти дає можливість стверджувати про актуальність вирішення проблеми активізації навчання в економічній освіті. Економічна освіта на сучасному етапі розвитку України визначається завданнями переходу до демократичної і правової держави, ринкової економіки, необхідності наближення й до світових тенденцій економічного і суспільного розвитку. Розвиток освіти відбувається в контексті загального процесу трансформації різних сторін суспільного життя, у тісному взаємозв'язку з перебудовою в інших сферах, одночасно виступаючи для них джерелом забезпечення необхідним кадровим ресурсом. Метою економічної освіти є формування економічно-компетентної і соціально-адаптованої творчої особистості [4, с. 65].

Мета економічної освіти визначає її основні завдання:

- в соціальній сфері: задоволення потреб суспільства і держави у фахівцях економічного профілю, здатних практично реалізувати стратегію сталого економічного, соціального і духовного розвитку України, для забезпечення високого рівня життя народу; залучення роботодавців до соціального партнерства в організації професійної економічної освіти для задоволення потреб ринку праці; створення умов для соціального партнерства учасників навчального процесу; забезпечення безперервності економічної освіти на основі інтеграційних процесів як у системі Освіта – наука – виробництво, так і в системі зв'язків міжнародного співробітництва.

- в сфері навчання – розвиток економічної науки у ВНЗ як основи забезпечення постійного оновлення змісту, підвищення якості навчання в освітніх установах різних форм власності; вдосконалення управління і організаційно-економічного механізму функціонування навчальних закладів освіти; інтеграція вітчизняної вищої професійної економічної освіти у європейський освітній простір; упровадження європейської системи заліку знань, розвиток критеріїв і методології оцінки якості

викладання; забезпечення приєднання до Болонського процесу, у тому числі за рахунок узгодження змісту навчання, розвитку співробітництва навчальних закладів, схем мобільності, інтеграції програм навчання, технологій тренінгу і наукових досліджень; засвоєння студентами систематизованих економічних знань, умінь і навичок економічної діяльності; розвиток економічної свідомості студентів, їх світогляду, поглядів і переконань; формування навичок самостійного оволодіння і застосування економічних знань, умінь і навичок аналізу і оцінки економічних явищ і процесів;

- в сфері самопізнання – створення умов для самореалізації особи як економічно активного члена суспільства, здатного свідомо долучатися до економічного життя країни; осмислення свого індивідуального економічного потенціалу, формування стійких навичок свідомої економічної поведінки і мислення, позитивних особистих якостей, вироблення активної життєвої позиції;

- в сфері мотивації – виховання у майбутніх фахівців цілісного соціально-економічного світосприйняття і сучасного наукового світогляду, формування свідомості членів суспільства на основі системного економічного мислення, що створює для них можливість опанувати знання, вміння та навички економічної діяльності; розвиток пізнавального інтересу до проблем економіки, постійної потреби в економічному знанні, прагнення до цивілізованого підприємництва, що повинно стати засобом соціального захисту, полегшити розв'язання проблеми зайнятості молоді, їх адаптації до ринкових умов господарювання.

Основними принципами концепції економічної освіти визнають:

- систематичність і послідовність, охоплення системою економічної освіти всіх рівнів освіти; усвідомлення студентами набутих знань, як елементів цілісної, єдиної системи; здійснення навчання за законами діалектики: від простого до складного, від легкого до важкого, від відомого до невідомого, від уявлень до понять, від знання до вміння, а від нього до навичок.

- випереджувальний характер навчання: викладання на високому, але доступному рівні складності, коли студент має працювати над навчальними задачами, які він ще не спроможний розв'язати самостійно, але за незначної допомоги викладача або своїх товаришів він зможе опанувати навчальний матеріал;

- свідомість, активність і самостійність: цілеспрямоване, активне сприйняття економічних явищ і процесів, що вивчаються, їх осмислення, творча переробка і застосування на практиці;

- індивідуалізацію і диференціацію: адаптацію не цілей і змісту навчання, а форм, методів, засобів до змісту і рівня знань, умінь і навичок кожного студента, до характерних для нього особливостей засвоєння та до деяких стійких рис його особистості, пошук засобів, які б компенсували наявні вади і сприяли всебічному розвитку особистості;

- принцип наочності: широке використання в навчальному процесі наочних матеріалів (малюнки, таблиці, схеми, діаграми, графіки, демонстрація відеофільмів тощо), що служать для ілюстрації і ґрунтового осмислення навчального матеріалу;

- інтеграція: синтез елементів економічних знань з іншими навчальними дисциплінами, широке застосування міжпредметних зв'язків, інтеграція теорії і практики, освіти і виробництва;

- оптимізація: використання інноваційних технологій, активних методів навчання, прогресивних форм і засобів навчання з метою більш ефективного впливу на формування професіоналізму майбутнього фахівця.

Отже, економічна освіта, якість підготовки фахівців галузі економіки є актуальними проблемами сучасності. Якість підготовки сучасного фахівця повинна забезпечуватись поєднанням фундаментальних та спеціальних знань із практичною підготовкою на основі впровадження активних методів навчання.

У цьому напрямку перед навчальними закладами України поставлено певні завдання:

- створення підприємствами та організаціями різних форм власності необхідних умов для проходження практики студентами;

- розробка нових форм практичної підготовки через створення навчально-тренінгових фірм, бізнес-інкубаторів, індивідуальних завдань, що розвивають практичні вміння та навички студентів;

- розширення можливостей набуття науково-педагогічними працівниками практичного досвіду з допомогою стажування на діючих підприємствах;

- спрямувати співробітництво між викладацьким складом вищих навчальних закладів і фахівцями-практиками в напрямі взаємоконсультування, підбору навчального матеріалу для створення кейсів;

- залучення до навчального процесу провідних фахівців діючих підприємств, організацій та установ;

- організація ефективної системи сприяння працевлаштуванню випускників економічних закладів освіти та факультетів [3, с. 43].

Навчально-виховна робота сучасного навчального закладу, зокрема коледжу, повинна бути направлена на реалізацію основних функцій економічної освіти: пізнавальної, регулятивної, соціально-перетворюючої.

Реалізація пізнавальної функції має бути спрямована на розкриття студентами можливостей пізнання та свідомого використання економічних законів, усвідомлення суттєвих зв'язків між явищами та закономірностями економічної діяльності в різних сферах функціонування суспільства.

Регулятивна функція контролює логічне обґрунтування правових норм і правил різних видів суспільних відносин: взаємовідношення приватної та державної власності; правильного ставлення до економічних інтересів, виховання діловитості, бережливості, ініціативності, вміння працювати в команді тощо. Соціально-перетворююча функція полягає у забезпеченні творчої участі в організації фахової підготовки. Майбутні спеціалісти галузі економіки та підприємництва практично засвоюючи поняття конкретних питань з економіки, мають навчитися передбачати і планувати свою роботу, виконувати її якісно, творчо; вміти аналізувати економічний стан розвитку країни, галузі, підприємства.

Тому, розглядаючи практичний аспект проблеми, проведемо аналіз доцільності обраних методів, прийомів роботи на основі вступної лекції з дисципліни «Банківські операції» за темою: «Відкриття віртуальних банків та оформлення касових операцій». для студентів напряму підготовки 030508 «Фінанси і кредит», спеціальність 5.03050801 «Фінанси і кредит». При організації перепідготовки за робітничими професіями термін професійного навчання встановлюється на основі термінів, передбачених для первинної професійної підготовки робітників з відповідної професії, при цьому навчальна програма перепідготовки може бути скорочена до 50% за рахунок виключення раніше вивченого матеріалу за наявності у слухача документа про присвоєння робітничої професії. Професійно-практична підготовка здійснюється у навчальних лабораторіях та безпосередньо на робочих місцях.

Мета заняття: ознайомитись з видами услуг банків, з організацією роботи банків та їх інструкціями. Навчитися оформляти касові та первинні документи, а також спілкування з клієнтами банку.

Матеріально-технічне забезпечення та дидактичні засоби, ТНЗ: аудіо-та відео обладнання, ПК, мультимедійний комплекс.

В структуру заняття входить:

1. Організаційна частина.
2. Повідомлення теми, формулювання мети та основних знань.
3. Теоритична частина про створення та діяльність комерційних банків.

Відбувалась при підготовці до заняття, студенти одержали завдання:

- розробка банківських інструкцій;
- види услуг банків;
- підготувати услугу-новинку;
- створити макет та стенд банку;
- комп'ютерна презентація банку та реклама;
- проведення інвентаризації;
- оформити касову операцію (оформлення касових документів чи розигриш лотереї).

4. Контроль вихідного рівня знань студентів.

5. Перелік практичних завдань

Студенти були поділені на вступні групи:

№1. Банк «Менеджбанк».

№2. Банк «Бенефит-БАНК».

№3. Банк «G-Bank».

№4. Банк «Bank of Greece».

№5. Банк «Банк-Авата».

6. Поточний контроль виконання роботи: доступність інформації та ізложення матеріалу; презентація банку, комп'ютерна презентація, реклама банку (наочність, повнота викладу, використання різних методів презентації); зовнішній вид та оформлення робочого місця команд; пакет банківських документів; макет банків; стенд банку; услуга-новинка.

Отже, зазначене вище доводить, що випусник професійно-технічного навчального закладу першого та другого рівнів акредитації, повинен знати та уміти: нормативно-методичні матеріали щодо ведення касових операцій; форми касових і банківських документів; правила приймання, видачі, обліку і зберігання грошових сум і цінних паперів; порядок оформлення прибуткових і видаткових документів; ліміти залишків готівки в касі, правила забезпечення їх зберігання; порядок складання касової звітності; перелік інформації, що становить службову таємницю або носить конфіденційний характер; державну мову; основи психології праці; правила експлуатації комп'ютерної, обчислювальної та організаційної техніки; основи трудового законодавства; правила і норми охорони праці та протипожежного захисту.

Становлення банківської системи тісно пов'язане зі створенням ефективного механізму управління банківською діяльністю, дійової системи регулювання і контролю банківських операцій. Це, у свою чергу, потребує глибокого вивчення основ сучасної банківської справи, дослідження сутності й особливостей надання різноманітних банківських послуг, відстежування та врахування міжнародного досвіду, а також перспективних можливостей розвитку фінансово-кредитної системи України в цілому. Триває позитивна тенденція до підвищення рівня капіталізації, передусім – за рахунок збільшення статутного капіталу відповідно до вимог Закону України «Про банки і банківську діяльність та нормативно-правових актів НБУ».

У результаті дослідження в межах статті було здійснено характеристику банківської системи України, проведено аналіз процесу формування ресурсів банківської системи, здійснено аналіз фінансових результатів діяльності банків України та визначено основні фактори, які могли саме таким чином вплинути на розвиток національного банківського сектору. Подальшому нашому дослідженню будуть підлягати інші технології формування знань, умінь та навичок студентів економічної галузі підготовки.

Список використаної літератури

1. Васюренко О. В. Банківські операції: Навч. посіб. – 4-те вид., перероб. і доп. / О. В. Васюренко. – К. : Знання, 2004. – 324 с. **2. Операції комерційних банків** / Р. Коцовська, В. Ричаківська, Г. Табачук, Я. Грудзевич, М. Вознюк. – 2-ге вид., доп. – Львів : ЛБІ НБУ, 2001. – 516 с. **3. Петрук О. М.** Банківська справа: Навч. посіб. / За ред. д-ра екон. наук, проф. Ф. Ф. Бутинця. – К. : Кондор, 2004. – 461 с. **4. Примостка Л. О.** Фінансовий менеджмент у банку: Підручник. – 2-ге вид., доп. і перероб. / Л. О. Примостка. – К. : КНЕУ, 2004. – 486 с. **5. Сухарський В. С.** Ощадно-банківська справа / В. С. Сухарський. – Тернопіль : Астон, 2003. – 464 с. **6. Романишин В. О., Уманців Ю. М.** Центральний банк і грошово-кредитна політика: Навч. посіб. / В. О. Романишин, Ю. М. Уманців. – К. : Атіка, 2005. – 480 с.

Жигунова Г. В. Технологія формування професійних умінь студентів зі спеціальності 5.03050801 «Фінанси і кредит» у ВНЗ I – II рівнів акредитації

В статті розглянута проблема в теоретичному та практичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці технології формування професійних умінь студентів зі спеціальності 5.03050801 «Фінанси та кредит» ВНЗ I–II рівня акредитації в процесі фахової підготовки, що забезпечить їх конкурентоздатність на ринку праці згідно сучасних вимог соціально-економічного розвитку України та тенденцій розвитку економічної освіти. Проведено аналіз доцільності методів і прийомів навчання на основі плану відкритого заняття з дисципліни «Банківські операції» на тему: «Відкриття віртуальних банків та оформлення касових операцій» для спеціальності 5.03050801 «Фінанси і кредит».

Ключові слова: банк, банківська система, НБУ, первинні документи, касові операції.

Жигунова А. В. Технология формирования профессиональных умений студентов по специальности 5.03050801 «Финансы и кредит» в вузах I – II уровней аккредитации

В статье рассмотрена проблема в теоретическом и практическом обосновании, разработке и экспериментальной проверке технологии формирования профессиональных умений студентов по специальности 5.03050801 «Финансы и кредит» в вузах I-II уровня аккредитации в процессе профессиональной подготовки, что обеспечит их конкурентоспособность на рынке труда согласно современным требованиям социально-экономического развития Украины и тенденций развития экономического образования. Проведен анализ целесообразности методов и приемов обучения на основе плана открытого занятия по дисциплине «Банковские операции» на тему:

«Открытие виртуальных банков и оформления кассовых операций». Для студентов специальности 5.03050801 «Финансы и кредит».

Ключевые слова: банк, банковская система, НБУ, первичные документы, кассовые операции.

Zhygunova G. V. Professional Skills Technology Forming among Students on the Specialty 5.03050801 «Finances and Credit» in High School of the 2nd Level of Accreditation

The article considers the given problem in theoretical and practical substantiation, which deals with the development and experimental testing of the of of professional skills technology forming among the students on a speciality 5.03050801 «Finance and credit» higher educational institutions of the 2nd level of accreditation in the process of professional preparation that will ensure their competitiveness in the labour market according to the requirements of socio-economic development and trends in the development of economic education. Analysis of the appropriateness of the methods and techniques of teaching based on the lesson on the subject «Banking operations» on a theme: «Opening of the virtual banks and registration of cash transactions» for students on specialty 5.03050801 «Finance and credit».

Key words: bank, banking system, the NUB, primary documents, cash transactions.

Стаття надійшла до редакції 23.01.2014 р.

Прийнято до друку 28.03.2014 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Караман О. Л.

УДК 378.091.33

Г. С. Журавльова

**ПРОБЛЕМА НАЦІОНАЛЬНО-РОДИННОГО
ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ**

Сім'я (мати, батько, діти) є провідним соціальним інститутом суспільного розвитку. Проблема національно-родинного виховання є однією з головних в сучасній педагогіці. Для того, щоб приділити якомога більше уваги вивченню проблем сучасної сім'ї в університеті, інституті або коледжі введено новий предмет під назвою «Родинна педагогіка і домашнє виховання».

У наш час головними проблемами національно-родинного виховання сучасної молоді є: наслідки недостатньої уваги в минулі часи родинному вихованню, коли пріоритети були надані суспільному вихованню; недосконале володіння молоддю рідною мовою, погане знання історії своїх минулих поколінь, що поступово призводить сучасне